

ELTERJEDT ÉRTELMEZÉSI HIBÁK

© dr. Szalai András, Apológia Kutatóközpont, www.apologia.hu (v.12. 2017.04.24.)

Az Újszövetség kb. nyolcezer versnyi szövegében van jó pár olyan mondat, amely nehezen fordítható (és magyarra hagyományosan hibásan fordítják), könnyen félreérthető (legalábbis igen elterjedt a hibás alkalmazása), vagy ha jó a fordítás, akkor is zavarba ejtő az üzenet (kultúránkban magyarázatra szorul). A jó hír az, hogy szinte minden ilyen szöveg egyértelművé válik egy kis mélyre ásással:

- a történelmi és kulturális háttér,
- a szövegkörnyezet vagy gondolatmenet,
- illetve az eredeti szöveg ismeretével.

Az alábbiakban olyan újszövetségi kijelentéseket nézünk meg közelebbről, amelyek a *hitélet* szempontjából fontosak, hibás értelmezésük és alkalmazásuk mégis igen elterjedt.

Mt 5:48 Legyünk olyan hibátlanok, mint az Isten?

Szöveg: „Ti azért legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok is tökéletes.”

Probléma: Ha a mondatot a gondolatmenetből kiszakítva értelmezzük, és a tökéletesség alatt *hibátlan, bűntelen* életet értünk, akkor úgy tűnik, Jézus szerint olyan tökéletesnek kell lennünk, mint az Isten. Egyesek szerint Jézus *képtelen* elvárást támaszt, aminek nem lehet megfelelni. Mások szerint, ha Jézus ezt parancsolja, akkor biztos *képesek vagyunk rá*, a siker csak idő és erőfeszítés kérdése.

Értelmezés: Először is, a mondat a Hegyi Beszéd része, és egy hosszú gondolatmenet konklúziója (5:17-48, „Ti azért...”). Jézus végig a mózesi törvényre épülő, de a törvény szellemének vagy szavának is ellentmondó kortárs szájhagyományt korrigálja. A végére érve a honfi- és hittárs (régiesen „felebarát”, tkp. „a hozzánk közel álló”) iránti szeretetet tágítja ki az ellenségre. Az ellenség iránti szeretet élő példája maga Isten, hiszen jó és gonosz, igaz és hamis ember egyaránt az ő általános gondviselése alatt él. Másfelől a pogány és a vámszedő is képes szeretni azt, aki őt szereti, képes a jót jóval viszonzni. Jézus követése ennél többet jelent: az *ellenség* szeretetének képességéről, ami nagy kihívást jelent.

Másodszor, a „tökéletes”-nek fordított görög *teleiosz* jelentésköre tökéletes, érett, befejezett; nem általános állapotot ír le, hanem egy folyamat végeredményét (*telosz* = cél, vég, lezárás). A hozzánk közel álló emberek („felebarátok”) iránti szeretettől a velünk szemben ellenséges emberek szeretetéig bizony el kell jutni.

Alkalmazás: A szöveg *nem* általános tökéletességet vagy teljes bűntelenséget követel, hiszen erre még az újjászületett ember is képtelen, és ha ezt nem ismeri el, önáltatása képmutatásba viszi. Jézus *konkrétan* az ellenség iránti szeretetre

szólít fel. Figyelembe kell venni a Hegyi Beszéd *lukácsi* változatát is (Lk 6:27-36), amely a témát Máténál részletesebben fejti ki, bevonja az arany szabályt (6:31), konkrétan utal Isten hálátlanok és gonoszok iránti jóságára, és a Mt 5:48 párhuzamként így zárja le: „Legyetek irgalmasok, amint a ti Atyátok is irgalmas!” Jézus követői számára a *Jézus miatt* velük szemben ellenséges közegben az ellenséggel szembeni irgalom az a tökéletes magatartás, amire törekedni kell.

Mt 12:31 Hívő keresztény is elkövetheti a Szentlélek káromlását?

Szöveg: „Ezért mondom nektek: minden bűn és káromlás megbocsáttatik majd az embereknek, de a Lélek káromlása nem bocsáttatik meg.”

Probléma: Nem egy hívő keresztény aggódik amiatt, hogy esetleg elkövette a Szentlélek káromlásának megbocsáthatatlan bűnét. Egyes tanítók szerint ugyanis „a Lélek káromlása” olyan *káromkodás*, amelyben szerepel Isten, mások szerint a Szentlélek akaratának való *ellenállás*, ismét mások szerint annak *megkérdőjelezése vagy tagadása*, hogy egy bizonyos (tipikusan: karizmatikus) hitéleti jelenség mögött a Szentlélek áll.

Értelmezés: Először is, a „káromlás”-nak fordított görög *blaszfémia* jelentése rágalmozás vagy sértegetés, lényege a 32. vers szerint „a Szentlélek ellen szólni”. Nem pusztán káromkodásról van tehát szó, nem is a Lélek akaratának való ellenállásról, hanem a Szentlélek személye vagy műve elleni, sértő, rágalmozó szavakról. Hogy miért tenne bárki is ilyesmit, az kiderül a szövegkörnyezetből.

Jézus szavainak háttére ugyanis egy csodálatos gyógyulás, ami egyes farizeusok szerint nem a *Szentlélek*, hanem *tisztátalan* lélek, konkrétan *Baál Zevul*, egy régi filiszteus istenség műve. Nem pusztán tévedtek vagy félreértettek valamit, hanem Jézus csodáját tulajdonították az ördögnek (12:23-24). Döntő jelentősége van a motivációjuknak: Jézust már korábban be akarták vádolni (12:10), és meg akarták ölni (12:14), tettét ezért akarták az ördögnek tulajdonítani (12:25-27). Jézus szerint őt magát félre lehet érteni, róla lehet rosszat mondani (12:32), de a tettét *bárminek helyesen* kellett volna megítélni, akinek helyesek az indítékai (12:33-37).

Alkalmazás: A szöveg olyanokról szól, akik *Jézus* elleni gyilkos indulatból fakadóan tagadták, hogy Jézus *tette* mögött *Isten* áll, hanem démon. Jézus figyelmeztetése is az ellenségeinek szól, nem a híveinek. Egy mai hívő tehát, aki Jézust Uraként szereti és követi, *eleve nem követheti el* ezt a bűnt.

Ami a Szentléleknek tulajdonított jelenségek megítélését illeti, egyfelől valóban tanácsos az óvatos fogalmazás (de nem a Mt 12:31 miatt, vö. 1Thessz 5:19-22 Róm 14:4 Jak 4:12), másfelől szükséges és jogos a vizsgálat igénye, éppen Krisztus Testének védelmében (de más igék alapján, Mt 7:15-23 1Kor 11:4 1Thessz 5:19-21 1Jn 4:1 stb.).

Mt 18:18-20 Földi döntés, mennyei érvényesség? Garantált imakérés? Ketten-hárman Jézus nevében...?

Szöveg: „...amit megkötök a földön, kötve lesz a mennyben is, amit pedig feloldok a földön, oldva lesz a mennyben is. ...ha közületek ketten egyetértenek a földön mindabban, amit kérnek, azt megadja nekik az én mennyei Atyám. Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.”

Probléma: A gondolatmenet figyelmen kívül hagyásával e három vers minden mondata félreérthető. A **18.** vers egyik hagyományos értelmezése szerint Péter és apostolai (vö. Mt 16:18-19) felhatalmazást kaptak arra, hogy másoknak feloldozást adjanak a bűneik alól. A **19.** vers pedig mintha azt állítaná: két ember egyetértése arra kötelezi Istent, hogy teljesítse a kérésüket. A **20.** vers szerint, ha két vagy három hívő Jézus nevében összejön, ő ott van köztük; egyesek szerint Isten *ezért* teljesíti a kérésüket feltétlenül; mások számára ez alapján két-három ember már teljes értékű keresztény egyház; végül, esküvői prédikáción is idézik a mondatot azt illusztrálva vele, hogy férj és feleség közös életében Krisztus a harmadik, összetartó erő. Tényleg erről szólnak ezek a mondatok?

Értelmezés: A folyamat lépcsői a következők: az első a négy szemközti feddés (az ügy még nem tartozik másra); ha a vétkes a korrekciót nem fogadja el, két vagy három tanút is be kell vonni, mert a vallomás megerősítéséhez *két vagy három tanú* kell (18:16) a mózesi törvény szerint (5Móz 19:15). Ha ez sem elég, az egész közösség elé kell vinni az esetet (e ponton válik közösségi ügygé), és ha ez sem hat a vétkesre (tagadja a vétkét vagy a jelentőségét stb.), akkor az illetőt kívülállónak kell tekinteni: mintha nem is zsidó lenne, vagy áruló vámszedő.

A **18:18** az ügy lezárásáról szól: a „kötés” (tiltás) és az „oldás” (engedélyezés) jogi fogalma (vö. Mt 16:18-19) a kialakult helyzetben arra utal, hogy a probléma megmaradt (nem történt bocsánatkérés, sem jóvátétel) vagy megoldódott (eljutottak a kölcsönös megbékélésig). Jézus szerint erről a mennyben *is* tudnak, Isten *is* komolyan veszi, tehát az ilyesminek nem csupán földi következménye van. Az indoklás („Mert...”) a **19-20.** vers szerint egyszerűen az a tény, hogy a sértett (és a vétkes?) és a tanú(k), azaz „ketten vagy hárman” eleve Jézus nevében jöttek össze, és az ügyet Isten színe előtt, az ő útmutatása szerint kezelték.

Alkalmazás: Jézus nem a keresztény gyülekezet minimális létszámáról beszél (hiszen egyetlen hívő mellett is ott van), nem az imameghallgatás feltételéről, sem a keresztény házasságról (ezekről máshol tanít az Újszövetség). Jézus *a bűnök* kezeléséről, a fegyelmezés *folyamatáról* szól, illetve *közösségi* jellegéről és jelentőségéről, spirituális *hátteréről* (Krisztus jelenléte) és a döntés e világon is túlmutató *jelentőségéről* (a mennyben is nyugtázzák). Nem csak a vizsgált szöveg előzménye, hanem folytatása is ezt a témát viszi tovább a fejezet végéig: hány-szor is kell megbocsátani, méghozzá szívből – azaz mire ad nekünk példát maga Isten (18:21-35)? Mindezek fényében érdemes elgondolkodnia azon, hogy mi az,

amiben sértettnek, vétkesnek és tanúnak egyet kell érteniük, amit ilyen helyzetben bizalommal kérhetnek Istentől?

Mt 25:1-13 Kifogyhat a lelki „olajunk” Krisztus visszatérése előtt?

Szöveg: „Akkor hasonló lesz a mennyek országa ahhoz a tíz szűzhöz, akik vették a lámpásukat, és kimentek a vőlegény fogadására. Öt közülük balga volt, öt pedig okos. A balgák ugyanis amikor magukhoz vették lámpásukat, nem vittek magukkal olajat...”

Probléma: A példázat Krisztus visszatéréssel kapcsolatos, de hagyományosnak mondható, elterjedt allegorikus értelmezése szerint a szüzek „olaja” a hitből fakadó jótettek vagy a hívőkben lakozó Szentlélekre, kenetére vagy teljességére utal. A tíz szűz fele „balga”, mert nem vitt magával „olajat”, másik fele „okos”, mert vitt magával. Akiknek kifogy a lámpásából az „olaj”, azok lemaradnak a vőlegény (azaz Krisztus) visszatéréséről.

Ha azonban egy példázat valóban allegória, azaz metaforák sorozata, akkor nem csak egy, hanem *mindegyik* képi elem megfeleltethető valaminek, és ezek együtt hordozzák az üzenetet. Ha tehát a tíz szűz példázatát allegóriaként akarjuk értelmezni, akkor minden elemét be kell helyettesítenünk valamivel.

Ha az olaj a jótettek vagy a Szentlélek, mi a *lámpás* – vagy inkább fáklya? Az „olajból” az okosak nem akarnak adni, mert senkinek sem lenne elég, inkább elküldik őket vásárolni (éjjel?) – eszerint a jótett és a Szentlélek át nem adható, de *megvehető*? Egyáltalán, hány jótett, mennyi kenet kell ahhoz, hogy valaki *felkészülten* aludhasson? Ha a tíz *nyoszolyólány* az egyház, ki a menyasszony? És mit jelent az, hogy mindegyik *elaludt*? Ha tizből öt lemarad a vőlegény érkezéséről, és az ajtót becsukják, akkor Krisztus visszajöveteléről a hívők *fele* marad le? Amikor végre megjönnek, a vőlegény *nem ismeri*, idegennek tekinti őket – tehát az egyház fele eleve nem is volt hívő? A szereplők okosok és buták, tehát az üdvösség az *intelligencián* múlik? Stb.

Értelmezés: A példázat csak Mt-ban olvasható. Egy három példázatból álló sorozat középső tagja: a hű és okos, illetve a gonosz szolga (24:45-51), az okos és a balga szüzek (25:1-13), a talentumokkal megbízott szolgák (25:14-30). Mindhárom példázat egyértelműen az *Úr várásáról* szól, aki eltávozik egy időre, látszólag késik, az őt várók pedig helyesen vagy helytelenül viselkednek, attól függően, hogyan kezelik a várakozás feszültségét. A negatív példákban a gonosz szolga *viszsaél* a pozíciójával és magának él, a buta szüzek *gondatlanságukkal* szégyent hoznak a párra, a lusta szolga pedig *nem gazdálkodik jól* a rá bízott vagyonnal, hanem kárt okoz. Az úr vagy vőlegény akkor jön vissza, amikor nem várják, vagy belealudtak a várakozásba. Mind lelepleződnek (gonoszak, gondtalanok, restek), mind kemény büntetésben részesülnek, ők pedig dühösek (a szolgák) vagy szégyellik magukat (a szüzek).

A példázatok *példázatok*: a történet eseményei és képi elemei *egyetlen* központi üzenetet hordoznak (mint Barack a magját), nem lehet minden egyes képi elemet sorra megfeleltetni más dolgoknak. Mindhárom példázat a ugyanarra figyelmeztet: csak mert nem tudjuk, mikor jön vissza Krisztus, attól még tennünk kell a dolgunkat; feladat lett ránk bízva, aminek jelentősége van, ezért lesz számonkérve hogyan végeztük a dolgunkat. Tulajdonképpen *identitásról* van szó: aki tudja a helyét, tudja a dolgát, hogy mibe kerül, és mi lesz a jutalma.

A szolgálknak *szolgaként* kell viselkedniük: engedelmeskedniük kell uruknak, nem a társaikon uralkodni vagy uruk felett ítélkezni és a parancsot felülbírálni. A szüzeknek pedig *szüzekként* kell viselkedniük: fiatal lányokként, akik maguk is eladósorban vannak, jelenlétükkel, örvendező énekeikkel és fáklyájuk fényével a pár örvendező kíséreiént járulnak hozzá a pár boldogságához. Ha buta [*mórosz* = üresfejű] gondatlanságuk miatt a megfelelő pillanatban nincsenek ott, felére csökken a kíséret és a kíséret fényessége, ami egy ókori közel-keleti kultúrában azt jelenti, hogy maga az esemény és maga a pár jelentősége csökken, tehát szégyent hoznak a párra. Jézus maga ezzel a figyelmeztetéssel zárja le a példázatot: „Vigyázatokat tehát, mert sem a napot, sem az órát nem tudjátok!” Példázata magva tehát ez: nem tudjátok mikor jövök, ezért mindig legyetek készen.

Alkalmazás: A tíz szűz példázata így kezdődik: „Akkor...” [*tote...*], ami az előző példázat folytatásaként – és minden mennyek országáról szóló példázatban – ugyanarra az eseményre utal: amikor hazatér az úr, megjön a vőlegény, azaz visszatér Krisztus. Akkor „hasonló lesz [*homoióthészetai*] a mennyek országa...”, tehát Jézus a továbbiakban azt akarja illusztrálni, hogy *a Messiási Királyság kezdete* mindenkinek azt hoz, amit megérdemel. Jutalmat, még nagyobb megbecsülést, közös örömet *vagy* szégyent, büntetést, kizárattatást.

Mindegyik példázatban vannak túlzó elemek (ezért ún. hiperbolák), de ami a szereplők *teendőit* illeti, egyértelmű feladatokról van szó, amelyeknek a teljesítése a természetes, nem az elhanyagolása. Amikor tehát Jézus a visszajövele körüli dolgokról *a tanítványainak* beszél (ld. 24:3), nem ijesztgeti, hanem figyelmezteti őket. Világosak a feladataik, akár csak végső jutalmuk: a közös öröm visszatérő Urukkal. Hogy nekünk egyszerű hívőknek konkrétan mik a teendőink, és mi mindent jelent a készenlét, arról az Újszövetség sok más helyén olvashatunk, nem kell a példázat egyik képi elemén (olaj) spekulálni.

Lk 14:27 Mindenkinek „megvan” a maga keresztje?

Szöveg: „Ha valaki nem hordozza a maga keresztjét, és nem jön utánam, nem lehet a tanítványom.”

Probléma: A „maga keresztjét” kifejezést a szövegkörnyezetből kiszakítva sokan úgy értik, mintha Jézus *az élet nehézségeiről* beszélne: mindenkinek megvan a maga keresztje vagy hordozza a maga keresztjét, azaz a sorsát.

Értelmezés: Először is, a kereszt és a kereszthordozás Jézus korában és szóhasználatában is *a kivégző eszközre* utalt. A rómaiak a rabszolgákat végezték ki keresztre szögezve, büntetésül és elrettentésül. A keresztet a kivégzendővel vitették ki a település utcáin át a vesztőhelyre, tehát aki keresztet hordozott, az a *bűnözőknek járó megvetésnek és gyalázkodásnak volt kitéve*. Maga a keresztthalál is a nyilvános, szégyenletes és akár napokon át tartó kínhalált jelentette.

Másodszor, Jézus kereszthordozásról szóló tanítása mögött az áll (ld. Mt 16. Mk 8. és Lk 9. fejezet), hogy (1) Jézus tanítványai felismerték benne a Messiást, de (2) a Messiásról megvoltak a maguk elképzelései; ezt korrigálandó (3) Jézus bejelentette a rá váró szenvedéseket, ez (4) a tanítványoknak nem tetszett, mire Jézus (5) igyekezett velük megértetni, hogy aki őt akarja követni, annak akár a keresztre is követnie kell őt.

Alkalmazás: Jézus nem az egyéni sors és az élet hozta problémákról beszélt, hanem *az evangéliumért vállalt szenvedésről*. Jézus követőinek tudniuk kell: hitükért általános megvetés és gyalázkodás tárgyává válhatnak (ez a „napenkénti” kereszt, Lk 9:23), vagy akár szó szerint is az ő sorsára juthatnak (pl. Péter fejfel lefelé fordított kereszten, András pedig X alakú kereszten halt meg).

Lk 16:23 Pokolbeli kínok: minden nem hívő sorsa?

Szöveg: „Amint ez a pokolban kínok között gyötrődve felemelte a tekintetét, látta távolról Ábrahámot és kebelén Lázárt. (...) Mert van öt testvérem, beszélj a lelkükre, nehogy ők is ide kerüljenek, a gyötrelem helyére.”

Probléma: Lázár és a gazdag történetének elterjedt értelmezése szerint a gazdag sorsa minden nem keresztény sorsa, sőt, végső sorsa. Ha minden nem hívő a pokolba kerül, és itt a gazdag a pokolban (*hádész*), a gyötrelem helyén (28), lángban (24) kínok közt (23) gyötrődik, akkor úgy tűnhet, ez minden nem hívő sorsa. Ez azonban azt jelentené, hogy Isten mindenkit a bűnösségének mértékétől függetlenül ugyanazzal büntet, ez pedig igazságtalan. Tényleg bárkire alkalmazható a példázatbeli gazdag története?

Értelmezés: Először is azonban, a történet egy bizonyos jelenet részeként hangzik el. Előzménye *a vagyonhoz való hozzáállás témája* (ld. a hamis sáfár példázata, 16:1-12; Isten vagy a mammon szolgálata, 16:13), és pénzsóvár farizeusok gúnyolódó reakciója Jézus tanítására (16:14). Jézus nekik példálózik (16:15), eléjük vetíti a gazdag és Lázár történetét, hogy kívülről lássák magukat, és megszívveljék Jézus figyelmeztetését. Történetének szereplője Lázár, aki nyilvánvalóan beteg és nincstelen, illetve egy gazdag, aki valószínűleg egészséges, és névtelen. Mindketten zsidók, törvényismerők, de egy kutyában is több az emberség, mint a gazdagban. Mindketten meghalnak, Lázár lelkéért angyalok jönnek, és felviszik a mennybe, az őshöz kerül (Ábrahám fogadja és öleli keblére), a gazdagot eltemetik, és lelke tovább megy lefelé, a pokolba. A magyar „pokol” szó a görög

hádész fordítása (Hádész az alvilág istene a görög mitológiában), az pedig a héber *seól* (alvilág, sír) szokásos görög fordítása volt a *Septuaginta*-ban.

Jézus a farizeusoknak szóló üzenetet Ábrahám szájába adja: Lázár most a mennyben vigasztalódik földi élete gyötrelmei után, a gazdag pedig, aki nem enyhített a gyötrelmein, bár megtehetette volna, az alvilágban gyötrődik (16:25). Menny és alvilág közt pedig ugyanúgy nincs átjárás, mint a menny és a föld között (16:26). Sem mód, sem szükség nincs arra, hogy a gazdag testvéreit a túlvilágról figyelmeztesse valaki: ezt Mózes és a próféták már megtették (16:28-31). Összefoglalva, Jézus olyanoknak mondta el példázatát, akiknek (1) mindene a pénz, (2) ezért embertársaikkal szemben embertelenek, pedig (3) vallásosak, ismerik Isten parancsát, mégis (4) gúnyolódnak Jézus figyelmeztetésén (nem hálásak érte).

Alkalmazás: Jézus története nem helyszíni jelentés a túlvilágról, hanem példázat (ami pedig lehet fiktív, provokatív). Isten igazságosságát akarja illusztrálni, ezért kizárható, hogy igazságtalanságot akarna állítani (Isten nem büntet mindent és mindenkit ugyanúgy). A történetet *nem mindenkinek* címezte, hanem konkrétan pénzsóvár farizeusoknak, akik a mammonról szóló tanításán gúnyolódtak. A történet eleve *nem szólhat minden nem hívőről*, hiszen szereplői és címzettjei mind vallásos emberek, törvényismerő zsidók. *Nem mindenféle bűn büntetését* mutatja be, hiszen csak egy bűnről szól: a pénzfüggésről. Azt sem állítja, hogy a gazdagság *önmagában* bűn és a szegénység erény lenne, vagy hogy az ember örök sorsát a pénz bősége vagy hiánya döntené el, hiszen a pénzhez való *hozzáállás* a téma.

Végül, a történet nem szólhat a nem hívők közös büntetéséről, mert csak itt, egyszer, a Lk 16:23-ban olvassuk a *hádész*-ről, hogy tűz vagy gyötrelme van benne (a tüzet említő újszövetségi fenyegetések a gyehennáról, a tűztóról szólnak). A történet a nem hívők örök sorsát sem mutathatja, hiszen a végső ítélet után (Jel 20:14) maga a pokol (*hádész*) és a halál (*thanatosz*) is belevettetik a tűz tavába; a halál mint jelenség, és az alvilág mint intézmény is *megszűnik*, mielőtt Isten új eget és új földet teremtené (Jel 21:1 2Pt 3:13). Addig is, embernek lenni itt a földön kell (Jak 4:17), és függni sem a pénztől, hanem Istentől kell.

Jn 1:12 Jézust „a szívünkbe” kell befogadni?

Szöveg: „Akik pedig befogadták, azoknak hatalmat adott arra, hogy Isten gyermekeivé legyenek...”

Probléma: A szöveg elterjedt értelmezése szerint Jézust *a szívünkbe* kell befogadni. Evangelizációkon is ezzel a kiegészítéssel idézik nem hívőknek: „Fogadd be Jézust a szívedbe!” Mivel a „szív” fogalma a magyarban az érzelmekről vagy az ösztönösről szól, sokan úgy vélik, Jézust befogadni annyi, mint a „megtérők imája” közben valamit *érezni* (ld. alább a Jel 3:20 elemzését).

Értelmezés: Először is, a kiegészítés („a szívükbe”) sem az eredetiben, sem a fordításokban nem szerepel, tehát csupán a szöveghez tapadt értelmezési klisével van dolgunk. Másodszor, az előző mondatok (1:10-11) szerint az Ige a saját

világába jött, de az övéi nem ismerték fel, és nem is fogadták el őt. A Jn-t végigolvasva pedig láthatjuk, mit jelentett a megtestesült Ige *fel nem ismerése, el nem fogadása*. A többség megfigyelte, elcsodálkozott tettein és szavain, egy ideig talán hitt is benne, de inkább vitatkozott vele, viselkedésén felháborodott, tanítását és tekintélyigényét elutasította, végül pedig meg akarta ölni. Logikus, hogy Jézust „befogadni” *ezeknek az ellenkezője*: megismerni az evangéliumi történetet, megvizsgálni Jézus viselkedését, elgondolkodni a tanításán, fel- és elismerni a tekintélyigényét, elfogadni halálának és feltámadásának jelentőségét és történetiségét, rádöbbenni élő voltára és jelenlétére, végül rábízni az életet és az örök sorsot.

Alkalmazás: Jézus „befogadása” tehát a kereső és a hívó közösség szempontjából is *időigényes folyamat*, nem csupán az evangélium egyszeri elmondása a hívők oldaláról, és nem is csupán felkavaró vagy megnyugtató érzés átélése a kereső oldaláról. A folyamat optimális végeredményeként maga *Isten cselekszik*: egy emberi lényt örökbe fogad, és Lelkével újjászüli. Az azonban teljesen egyéni, hogy mindez mennyi időbe kerül, és milyen élményekkel jár. Nem vitás, hogy sokan lettek igazi tanítványok azok közül, akik egy evangelizáción „Jézust befogadták a szívükbe”, de ez nem igazolja ezt az értelmezést. Közismert ugyanis, milyen sokan *nem* lettek tanítvánnyá azok közül, akik éreztek valamit, feltették a kezüket, netán elismételték „a megtérők imáját”. Egyfelől tehát nem szabad az emberektől azért elvárni szívbeli felbuzdulást, hogy azonnal látható legyen az evangelizáció eredménye, másfelől naivitás az ilyesmit eléggnek tartani.

ApCsel 2:44-45 Vagyon- és laközösség: az ősegyházi norma?

Szöveg: „Mindazok pedig, akik hittek, együtt voltak, és mindenük közös volt. Vagyonukat és javaikat eladták, szétosztották mindenkinek: ahogyan éppen szükség volt rá.”

Probléma: A 44. verset a szöveggörnyezet figyelmen kívül hagyásával egyesek úgy értelmezik, mintha a *normális* keresztény élet velejárója lenne, hogy a hívők együtt laknak („együtt voltak”), és nincs magántulajdonuk („mindenük közös volt”). Egyes szektás közösségek ezzel a verssel igazolják kommunás életvitelüket (együtt *voltak* = együtt *éltek*), vagyonközösségüket (mindenük közös = közös albérlet, élelem). Közösségük szükségszerűen családpótlékká válik. Vagy kerülnek a párkapcsolatokat, igyekezve vágyaikat „testvéri” szinten tartani, azaz elfojtani, vagy túllépnek a házasság keretein, hogy ne kelljen elfojtani vágyaikat, legalábbis a „testvéri” közösségen belül „osztozva” egymáson. A közösségi elfojtást és a szabadosságot is a „teljes értékű” tanítványságra hivatkozva igyekeznek megélni, de a végeredmény ugyanaz: nem jön létre bibliai értelemben vett család (egy férfi és egy nő testi-lelki közössége egy életre, gyermekáldással).

Értelmezés: Először is, az ApCsel a Szentírás más történeti részeihez hasonlóan *leírás*, de ettől még nem feltétlenül *előírás*. Másodszor, az ApCsel 2. fejezete az Egyház születéséről szól, egy több szempontból is *egyszeri* eseményről. A nagy zarándokünnepek több mint másfél hónapi idejére (peszachtól sávuótig) ren-

geteg Palesztinán kívül élő zsidó érkezett Jeruzsálembe, akiknek az ott tartózkodás és az utazás is sokba kerülhetett. Péter apostol pütkösdi prédikációja és a Szentlélek látványos leszállása az ünnepek legvégén történt, amikor már mindenki utazott volna haza. Hirtelen ezrek lettek Jézus, a Messiás hívévé (2:41), akik az események és a csodák láttán (2:43) érthető módon maradni akartak.

Ebben a rendkívüli helyzetben a hívők mind „együtt voltak” (2:44); ez azonban *nem* jelentette valamiféle „együttélés” bevezetését, hiszen minden nap a Tempomban voltak, majd házanként úrvacsoráztak és imádkoztak (2:46). Ezt pedig azért tehették, mert a hívők közül *a vagyonosok* úgy érezték, nem nézhetik tétlenül a *szükségben levőket*, osztozniuk kell velük javaikon (2:45). Ezek a hívők nem egy ideált követve vagy parancsra cselekedtek, hanem az *aktuális* problémára reagáltak, méghozzá *ösztönösen és önkéntesen*, amint ezt az 5. fejezetben Ananiás és Szafira fölösleges, képmutató hazugsága is illusztrálja: *ők rendelkeztek* az eladott telek árával, *senki sem várta el* tőlük, hogy beadják a közösbe (ld. 5:4).

Alkalmazás: A szöveg sehol sem állítja, hogy az ókeresztény egyház ideálja vagy normája a kommunális együttélés és a magántulajdon elvetése lett volna. Eleve nem állítja, hogy mindenféle családi állapotú féfi, nő és gyermek hirtelen teljes mértékű együttélésbe kezdett, hanem intenzív, de *vallási célú együttlétről* (tanítás, közösség, úrvacsora és imádság). Nem együtt laktak, hanem újra meg újra összejöttek. Általános vagyoneosztást sem hirdet, mintha *mindenkinek* az egész fizetését be kellene adnia a közösbe, mert senkinek sem lehetne több, mint másoknak; csak annyit látunk, hogy *a vagyonosok gondoskodtak az éppen szükségben levőkről*. A segítség azonban nem azonos az egyenlősdivel.

A szöveg jól illusztrálja Jézus (Mt 6:3) és az apostolok (Ef 2:10) tanítását *a zsigerből jövő jótékonyságról*. Az egész Újszövetségben is éppen azt láthatjuk, hogy az egyházban *szegény és gazdag hívők* együtt élnek (Jak 1:9-11,27, 2:14-17). Ez kísértést jelenthet szegénynek (Jak 2:2-9) és gazdagnak (Jak 4:13-5:6) egyaránt (1Tim 6:8-10), de éppen a hívő válhat képessé arra, hogy *elviselje* a szegénységet és a gazdagságot is (Fil 4:11-13).

Vezetőknek különösen is jól kell tudni vezetni „a maguk házanépét”, mert ez *összefüggésben áll* szolgálatukkal (1Tim 3:4-5,12-13). Az egyház tehát nem a család mint olyan *helyett* van, hanem *családokból áll*, akik először is gondoskodnak a saját házanépükről, saját háztartást vezetnek (1Tim 5:8,14), másodsorban pedig az éppen családnélküliekről (árva, özvegy, egyedülálló) is (Jak 1:27 1Tim 5:16). Az egyház tehát nem is a pénz körül forgó társadalom *helyett* van, hanem dolgozó és jótékonyságú emberek közössége *egy ilyen társadalomban*. Összefoglalva, az Újszövetség nem kommunizmust hirdet, hanem altruizmust.

Róm 7:7-25 Kiszolgáltatva a bűnnek: a keresztény tapasztalat?

Szöveg: „...a törvény lelki, én pedig testi vagyok ... azt teszem, amit gyűlölök ... már nem is én teszem, hanem a bennem lakó bűn ... énbennem, vagyis a testem-

ben nem lakik jó, hiszen az akarat megvolna bennem a jóra, de nem tudom véghezvinni azt ... nem azt teszem, amit akarok, hanem ... amit nem akarok: a rosszat ... csak a rosszra van lehetőségem ... tagjaimban mások törvényt látok, amely ... fogjul eljt a bűn tagjaimban lévő törvényével ... Én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg ebből a halálra ítélet testből?!”

Probléma: Ha Pál egyes szám első személyben írt szavait úgy értjük, hogy *saját jelenlegi állapotáról* beszél, akkor úgy tűnik, az *általános keresztény tapasztalatot* fogalmazza meg: a bűn rabságában vergődő nyomorult emberek vagyunk. Emiatt sok hívő él tudathasadásos állapotban (*egyszerre* vagyok igaz és bűnös?), vagy érzi képmutatásnak a hitéletét (Isten igaznak és szentnek lát, pedig *nem lettem azzá*), így idővel még a bűnbocsánat, a gyónás és az úrvacsora is a bűnnel szembeni *tehetetlenség* bizonyítékává válhat.

Értelmezés: Először is, ha valóban a saját jelenlegi tapasztalatáról írna, akkor *önmagának mondana ellent*: mindennek, amit az 5-6. és a 8. fejezetben, illetve a 7. fejezet első hat versében is tanít. Szerinte ugyanis a hívő igazzá lett, békessége van Istennel (5:1-2,9,11,19), meghalt a bűn számára, feltámadt Isten számára, új életet élhet (6:2,4), többé nem a bűn szolgája, ezt tarthatja magáról, és eszerint is élhet, mert már nem a bűn uralma, hanem a kegyelem uralma alatt él (6:6,10-11). Végre valóban dönthet a bűn helyett Isten szolgálata mellett, megszentelődhet és végül örök életet nyerhet (6:12-22). A bűntől az ember csak zsoldot kap: a halált, de Isten kegyesen adott ajándéka az örök élet (6:23). A mózesi törvény is csak addig uralkodik az emberen, amíg él, de a Krisztusban hívők, úgymond, meghaltak a törvény számára, megszabadultak tőle (7:1-6).

Pál ezen a ponton vált át egyes szám első személybe, és szólal meg a mózesi törvényben felnövekvő emberként. A törvény szent, igaz és jó, de parancsai és tilalmi csak egyre nyilvánvalóbbá tették számára a bűn erejét, és önmagával szembeni erőtlenségét (7:7-13). Rájött, hogy „testi” ember, a bűn „rabszolgája”, és szinte törvénytörő, hogy azt teszi, amit nem akar, és nem tudja tenni, amit akar, ezért úgy érzi, nyomorult ember, aki halálra ítélt testben élve kiált szabadító után (7:14-25). A továbbiakban *visszatér hallgatóságának megszólításához* (te, ti), és a Krisztusban a Szentlélek által megélhető szabadságot ecseteli (8:1-2), hiszen a hívő már nem „test szerint” él, hanem a Lélek által és szerint (8:4,9,12,14-16). (Megjegyzendő: hogy a „test” itt nem a fizikai test, hanem az ember önmagában, Isten Lelke nélkül; ue. Gal 5:19).

Azért fontos látni, Pál hol vált személyt a levél során, mert a gyülekezeteknek írt leveleit nagy hallgatóság előtti *nyilvános felolvasásra* szánta, és mert itt is a görög szónoklattan számunkra idegen eszközeivel él. A Róm 7-beli „én” esetében is retorikai eszközről van szó: ilyenkor az előadó egyes szám első személyben beszél, de éppen ezáltal bújlik valaki *másnak* a bőrébe; a módszer neve görögül *proszópopoia* („arc-csinálás”), latinul *impersonificatio* (megszemélyesítés). Ahogy mi magyarok általában „az ember”-ről beszélünk, az angol pedig *you*-val (te, ön) fo-

galmaz, úgy Pál kortársai is automatikusan érthették, amikor Pál „én”-re váltva *valaki mást jelenített meg* hatásos módon.

Alkalmazás: A keresztény emberben valóban *van* feszültség, de erről nem a Róm 7 ír, illetve a Róm 7 nem ezt írja le. Egyrészt a Szentlélek küzd bennünk a „testtel”, az Isten nélküli életben megszokott, zsigerből jövő motivációkkal és reakciókkal (Gal 5:16-25). Másrészt, mivel belekóstoltunk az eljövendő világ erőibe (Zsid 6:5), sőt, az isteni természet részeseivé lettünk (2Pt 1:4), „belső emberünk”, azaz lelki világunk egyre jobban megújul, de az öregedéssel „külső emberünk”, azaz fizikai testünk folyamatosan romlik (2Kor 4:16 5:2-4).

A Róm 7 azonban a mózesi törvény alatt felnövő emberről szól, aki *nem képes* nem vétkezni, míg a Róm 5-6. és 8. fejezet, illetve a többi szöveg a Krisztusban élő hívőről, aki *még képes* vétkezni, de *már képes* nem vétkezni. Ami régen megszokott, törvényszerű volt, az már baleset, és egyre ritkább, mert valóban szabad lett (Jn 8:36). Korábbi identitása ez volt: „bűnös, aki azért jót is tesz” volt, a mostani viszont ez: „igaz, aki azért még vétkezik”.

Ha azonban egy hívő *azonosítja önmagát* a Róm 7-ben leírtakkal, mert úgy értelmezi, vagy arra tanítják, hogy ez a normális keresztény tapasztalat, *akkor úgy is lesz*. A megszentelődésben ugyanis döntő fontosságú az, *amit önmagunkról tartunk* (vö. Róm 6:11 Ef 4:20-21 stb.). A Róm 7:14-25 retorikai értelmezése ezért segíthet kiszabadulni egy önmagát igazoló körből, és elindulni a lelki növekedésben, jellemünk igazi átformálódásában (ld. Jn 1:16 2Kor 3:18 4:16 Gal 5:22 stb.)

1Kor 2:9 A menny az, ami nehezen elképzelhető?

Szöveg: „Hanem amint meg van írva: Amit szem nem látott, fül nem hallott, és ember szíve meg sem sejtett, azt készítette el Isten az őt szeretőknek.”

Probléma: A szöveget a gondolatmenetből kiemelve gyakran idézik temetésen a hívő ember *túlvilági reménységéeként*, mintha a menny szépségéről szólna, vagy az eljövendő új világról, amely meghaladja az emberi képzelőerőt.

Értelmezés: Először is, a 9. vers ószövetségi idézet: „Soha, senki sem hallotta, fülébe nem jutott, szemével nem látta, hogy volna isten rajtad kívül, aki ilyet tene a benne bízókért” (Ézs 64:3). Másodszor, Pál apostol a korinthusiaknak ír, akik azt tapasztalták, hogy a helyi zsidók és görögök számára Krisztus evangéliuma bolondság. A zsidók felhatalmazást igazoló jelet követeltek, a görögök pedig retorikailag jól felépített filozófiát (1:18,22-23). Pál azonban csak *Krisztus keresztjéről* volt hajlandó prédikálni, és a Krisztus Lelkének bizonyító erejére hagyatkozott (2:1-5). Krisztus kereszthalála mint megoldás a bűnök bocsánatára nem felel meg az emberi elvárásoknak. Ilyesmit ember még nem látott, ilyesmiről még senki sem hallott, ilyesmi senkinek sem jutna az eszébe. Ha e világ fejedelmei Isten titkos bölcsességét felismerték volna, a dicsőség Urát *nem feszítették volna keresztre*. (2:7-8) Tényleg nincs még egy olyan Isten a vallások világában, aki ilyet tene a benne bízókért.

Alkalmazás: Pál nem a menny minden emberi képzeletet felmúló dicsőségéről ír, hanem Krisztus keresztségének „bolondságáról” (1:22-25), a dicsőség Urának nyilvános kínhaláláról, helyettes áldozatáról. Az evangélium ugyanis valóban nem magától értetődő, triviális történet. Ha ember találta volna ki, könnyebben elfogadható és kevésbé felkavaró lenne, de nem az. Szükségszerűségének és logikájának felfogásához, illetve a benne való hithez kinyilatkoztatásra van szükségünk, hogy maga Isten leplezze le előttünk azt, amit tett (ld. 2:10-16).

2Kor 5:7 Vagy hitben járunk, vagy a valóságban?

Szöveg: „...mert hitben járunk, nem látásban.”

Probléma: Ha a mondatot a szöveggörnyezetből kiszakítva alkalmazzuk, úgy tűnik, arra biztat minket, hogy *ne figyeljünk az érzékelhető valóságra, az ismert tényekre*, hanem azokat figyelmen kívül hagyva arra koncentráljunk, és az alapján döntsünk, amiben hiszünk. Szélsőséges esetben a bibliainak vélt „igazság” a hívő fizikai állapotával és a valóságos érzelmeivel kerülhet szembe. A gyógyszer vagy a műtét elutasítása, illetve a saját, negatívnak bélyegzett érzések elnyomása sok hívőnek okozott már szenvedést, nem egyszer tragédiához is vezetett.

Értelmezés: Először is, a „hitben járni” héberes kifejezés azt jelenti: „(valakiben) bízva élni”, azaz itt nyilván Krisztusban bízó életről van szó. Másodszor, Pál egész gondolatmenete (2:1-10) a testből való „kiköltözés” vagy „hazaköltözés” (meghalás), a „sátorcsere” (létförmaváltás) és az Úr színéről színre meglátása mentén halad. Közben jegyzi meg: „Tudjuk, hogy amíg a testben lakunk, távol lakunk az Úrtól, mert hitben járunk, nem látásban” – azaz most olyasvalakiben bízva élünk, akit még nem látunk.

Alkalmazás: Pál *nem* a hitet és a tapasztalati valóságot állítja szembe, hanem a jelent és a jövőt: a földi életben szükséges hitet a láthatatlanban, illetve a halál utáni közvetlen színről színre látást a mennyben (vö. 1Kor 13:12 1Jn 3:2).

2Kor 5:17 Aki megtért, annak többé nincs múltja?

Szöveg: „Ezért ha valaki Krisztusban van, új teremtés az: a régi elmúlt, és íme, új jött létre.”

Probléma: Ha a szöveget a gondolatmenetből kiszakítjuk, és „a régi elmúlása” alatt *a hitre jutás előtti élet eltűnését* értjük, az „új létrejötté” alatt pedig a Krisztusban kapott *teljesen új* életet, akkor úgy tűnik, mintha a hívő embernek már nem lenne múltja, vagy a múltjának nem lehetne hatása az életére és hitéletére, illetve a múlt kizárólag vagy elsősorban negatív dolgokra vonatkozna.

Értelmezés: Először is, a mondat elejéből („Ezért...”) láthatjuk, hogy Pál kijelentése az előző gondolatmenetből következik. Annak lényege először is az a reménység, hogy halandó testünk helyett a bennünk lakó Lélek záloga révén új, halhatatlan létformát fogunk öltetni (5:1-5), és bár Urunkat nem látjuk, a belé ve-

tett hitben élve neki akarunk tetszeni, mert egy napon ő fog megítélni mindenkit a tettei alapján (5:6-10). Pál tehát Krisztust félve és Krisztus szeretete által hajtva az embereket nyíltan igyekszik meggyőzni, hogy többé ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és feltámadt. Pál nem önmagát hirdeti, nem önmagát ajánlja, akármit tett, másokért tette (5:11-15 vö. 3:1 4:2,5).

A folytatás magyarításra szorul: „Úgyhogy többé senkit nem ismerünk test szerint: ha ismertük is Krisztust test szerint, most már őt sem így ismerjük.” A „test szerint ismerni valakit” kifejezés héberes fordulat. A „test” az ember önmagában, Isten nélkül (ld. Gal 5:16-26), „test szerint ismerni” pedig „pusztán emberi szempontok alapján megítélni”. Pál már nem így néz másokra, ahogy Jézusra sem úgy tekint, mint amikor még hamis messiásnak tartotta. „Ezért, aki Krisztusban van: új teremtés (*kainé ktiszisz*), a régi dolgok (*ta arkhaia*) elmúltak.”

Alkalmazás: Pál apostol szerint a hívő új jövőképet kapott (halhatatlanság), és új értékek, szempontok alapján éli az életét (a lényeg az önzetlenség). „Régi dolgok” alatt *nem az egész életére* gondol, hanem konkrétan az önmaga körül forgó ember reménytelenségére. Azt sem állítja, hogy megtérése előtt az embert *csak rossz* hatások érhetnék, vagy *csak bűnből* állt az élete, vagy hogy a gyermekkori bántalmazás, a különféle függőségek vagy bűnök nyoma, hatása egy pillanat alatt vagy magától *eltűnik* az ember életéből, és többé nem hat rá.

Nem kapunk ugyanis új múltat, nem válunk múlt-nélkülivé. A lelki újjászületés nem törli ki életünk könyvének lapjait. Segít *újraértékelni* a múltat, és *új irányt ad* a jövőnknek. Már olyasmi *is* megtörténhet, ami a korábbiakból nem következik, és fordítva, *nem* történik meg minden, ami a korábbiak alapján várható lenne. Ez azonban nem jelenti azt, hogy *semmi* olyasmi nem történhet már velünk, ami a múltban gyökerezik, vagy hogy *minden* pozitívum csak az újjászületésnek köszönhető. A 2Kor 5:17 tipikus félreértelmezése egyoldalúan *negatív*: „a múltat” a bűnökkel azonosítja, mintha megtérés előtt vagy nélkül senkinek sem adatna meg a jó neveltetés, az egészséges önértékelés és pozitív gondviselőkép.

Félreértés ne essék: sokan élnek át radikális változást, a 2Kor 5:17 is fordulatról beszél, és igen, meghaltunk *a bűn számára*, hogy ezentúl Istennek éljünk (Róm 6:10-11). A legtöbb ember élete azonban nem csak bűn volt megtérése előtt, hanem vegyes képet mutat. Jó és rossz, pozitív és negatív dolgok *egyaránt* hatottak és *még most is* hatnak arra, akik vagyunk, arra, ahogyan a hitünket megéljük, és arra, ahogyan Istenre nézünk – akár tudunk róla, akár nem.

A jó dolgokért lehetünk hálásak, a *hiányainkat* meg kell gyászolnunk, a *javainkat és erősségeinket* mások hasznára fordíthatjuk, a *rossz* dolgokat elkezdhetjük feldolgozni. A tanítványság, a növekedés Krisztusban és a Lélek gyümölcsei mind arról szólnak, hogy *lassan változunk át*. Pál a 2Kor 5:17-ben csak a *fordulópontra és az új irányra* utal: önmagunk felől Isten és mások felé fordultunk, mert Isten utánunk jött, hogy béküljünk ki vele, és mivel ő kibékült velünk, nekünk is ki kell békülnünk egymással (2Kor 5:18–20).

Ef 2:8 A hit az, ami Isten ajándéka?

Szöveg: „Hiszen kegyelemből van üdvösségetek hit által, és ez nem tőletek van: Isten ajándéka; ...”

Probléma: Ha a mondatot a gondolatmenetből kiszakítva értelmezzük, úgy tűnhet, hogy *a hit az*, ami nem tőlünk van, hanem Isten ajándéka. Ebből az következne, hogy csak az jutna hitre, akinek Isten ezt megadja, de akkor milyen alapon kéri számon az emberektől a hitet (ld. sok bibliai szövegben)?

Értelmezés: Először is, az egész 2. rész, így az első tíz vers gondolatmenete is éles ellentétekre épül. Pál a hívőket egyfelől a múltjukra emlékezteti (erkölcsi halál állapota, e világi életmód, érzékek rabsága, Isten haragjára méltó állapot), másfelől a forduló pontra (Isten gazdag irgalma, nagy szeretete, mérhetetlen kegyelme), illetve annak üdvözítő hatására (Krisztussal együtt életre keltett, és újrateremtett jótettek). Kétszer is (2:5,8) kimondja, hogy „kegyelemből van” üdvösségünk, tehát üdvösségünk pusztán lehetősége is Istennek köszönhető.

Ezért írja a 8. versben, hogy ez: *ti. az üdvösség* nem tőlünk van, hanem Isten ajándéka. Az ajándék (*dóron*) fogalma kizár bármilyen ellenszolgáltatást, és az ajándékozó szándékáról, tetteről szól. Nem olyasmi tehát, amit azért kap az ember, amit megtett, elért vagy kiérdemelt (vö. 9. vers: „nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék”). A hit nem is cselekedet, amivel dicsekedni lehetne, csupán a Krisztusban adott üdvösség elfogadásának módja: *a megajándékozott ember reakciója*. (A görög *πισztisz* jelentésköre: hit, bizalom, hűség, hitelesség.)

Alkalmazás: Ajándékot is azért veszünk át örömmel, mert meg vagyunk lepve („De Isten...”), megérezzük az ajándékozó jó szándékát („gazdag lévén irgalomban, az ő nagy szeretetéért”, „irántuk való jóságából”), felfogjuk az ajándék értékét („halottak voltunk bűneinkben”, „haragra méltók voltunk”, de „Krisztussal együtt életre keltett ... a mennyei világba ültetett”, „az ő alkotása vagyunk”).

Mivel minden okunk megvan az ajándékozóba vetett bizalomra, „hit által”, azaz *bizalommal* átvehetjük ajándékát. Bízni ugyanis az embernek kell, ez az ő feladata, ezért kéri számon rajta az Isten (4Móz 14:11 20:12 2Kir 17:14 Zsolt 78:21-22 Mt 21:32 Lk 1:20 22:67 Jn 3:12,18,36 5:38,47 6:64 8:24,43,46 16:9 ApCsel 19:9 28:24 Róm 9:32 2Thessz 1:10 2:12 1Pt 4:17 1Jn 5:10 Júd 5).

Kol 3:2 Lelki dolgokkal törődjünk, ne a háztartással?

Szöveg: „Az odafennvalókkal törődjete, ne a földiekkal!”

Probléma: Ha a szöveget a gondolatmenetből kiszakítjuk, és *fontossági sorrend megállapításaként* értelmezzük, akkor úgy tűnik, az igazi hívőnek a „mennyei” dolgokkal, ügyekkel kell törődnie (Istennel, egyházi szolgálattal, hitéleti teendőikkel), nem a „földiekkal” (pénzkeresés, háztartás, szórakozás, testedzés stb.).

Értelmezés: Először is, Pál apostol olyan gyülekezetnek ír, amelynek tagjait valószínűleg egy zsidó és gnosztikus elemeket ötvöző vallásosság zavarta össze (2:16-23). Az étkezési szabályok, aszkézis, ünnepek, angyalisztelet, látomások, titkos ismeretek azonban *csak emberi eredetűek* (2:8,18,22), és *csak árnyékai* a valóságnak (2:17), ami Krisztusban már az övék, és amihez a megtévesztéssel szembeszállva *ragaszkodniuk kell*, hogy el ne veszítsék (ld. 2:4,8,16,18,20). Pál rámutat e tanok eredetére (emberi kitaláció), gyümölcseire (öntelt felfuvalkodás, kötöttségek) és haszontalanságára (árnyék, látszat), végül ezek *ellentétéként* rámutat arra, ami a Krisztusba vetett hit révén igazi mennyei *valóság*: a feltámadás, az Istenben elrejtett élet és az eljövendő megdicsőülés (3:3-4).

Alkalmazás: Pál tehát *nem fontossági sorrendet* tesz a mennyei és a földi dolgok, ügyek és tevékenységek között, hanem *kétféle vallásosságot* állít egymással szembe. Az egyik ember által kitalált vallás, amely csak állítólagos ismeretekkel és haszontalan teendőkkel halmoz el, a jellemre pedig végső soron negatívan hat. A másik a Krisztusban megvalósult jó hír, mai valóban természetfeletti eredetű, és mélyreható erkölcsi hatást gyakorol a hívő életére és lényére (ld. 3:5-4:6).

Zsid 4:12 Isten élő és ható igéje a Biblia?

Szöveg: „Mert Isten igéje élő és ható, élesebb minden kétélű kardnál, mélyre hatol, az elme és a lélek, az ízületek és a velők szétválásáig, és megítéli a szív gondolatait és szándékait.”

Probléma: Ha az „Isten igéje” kifejezést úgy értjük, hogy *a Bibliára vonatkozik*, akkor úgy tűnik, a mondat a Szentírás „élő és ható” voltát, szövegének spirituális hatékonyságát állítja.

Értelmezés: Először is, a fordításban az „ige” kis i-vel kezdődik, ezért asszociálunk Isten írott szavára. Mivel azonban a görög írás a 8-9. századig csak nagy betűt ismert, a *HO LOGOSZ TU THEU* kifejezés Isten „Igéje”-ként is fordítható, nagy I-vel, és így az emberré lett Igére, a Fiúra, a Krisztusra utal (Jn 1:1-2,14).

Mindkét lehetőség fennáll, de az utóbbi lehetőség mellett szól, hogy már az első mondat is *megszemélyesítésnek* tűnik. A folytatásban pedig egyértelmű, hogy a szerző egy *Személyre* gondol, *aki eleven és tevékeny*, belát oda, ahova ember nem, megítéli a gondolatainkat, szándékainkat (4:12), minden teremtmény meztelen a *szeme előtt*, és végül *neki* kell majd számot adnunk (4:13). Mivel *ilyen főpapunk* van, *Jézus, az Isten Fia*, aki tudja, mit jelent embernek lenni és kísértve lenni, bizalommal járulhatunk a trónja elé (4:14).

Alkalmazás: A szöveg *nem* a Bibliára utal, hanem Isten *megtetesült* Igéjére, Szavára, Üzenetére, *aki* feltámadt, most is köztünk jár, ma is eleven és hatékony. Ez nem jelenti azt, hogy a Szentírásnak ne lenne emberformáló spirituális hatalma, üdvös lelki haszna, csak erről más szövegek szólnak (pl. 2Tim 3:15-17).

Jak 4:4 Barátság a világgal: a kortárs kultúrával?

Szöveg: „Paráznák, nem tudjátok-e, hogy a világgal valóbarátság ellenségeskedés Istennel? Ha tehát valaki a világgal barátságot köt, ellenségévé válik Istennek.”

Probléma: Akik a mondatot a gondolatmenetből kiszakítva értelmezik, és „a világ” fogalma alatt a 21. sz-i kortárs kultúrát értik, a világgal való „barátság” alatt a kortárs kulturális jelenségek *elfogadását, használatát, követését* fogják érteni. Számukra ezért Istennel ellenségeskedik az a hívő, aki színházba, moziba vagy koncertre jár, nem-bibliai témájú könyveket olvas, nem keresztény zenét hallgat, nem keresztény filmeket is megnéz, igényesen öltözködik, sportolni jár stb.

Értelmezés: Először is, Jakab levele egy problémákkal, bűnökkel teli, szétszakadt közösségnek íródott, és a 4. fejezet is *komoly erkölcsi vétségekkel* foglalkozik. A közösségben dúló viszálykodás forrása a tagjaikban dúló önző kívánságok és az irigykedés (4:1-3), illetve a gőg (4:6) és mások leszólása (4:11). Észre sem vették, hogy nem csupán egymástól, hanem Istentől is eltávolodtak, a Vádlónak pedig nem álltak ellent (4:7-8). Ennek a gondolatmenetnek a közepén ítéli Jakab a mentalitásukat és a magatartásukat: a világgal barátkozva Istennel ellenségeskednek.

Másodszor, a régiesen „paráznák”-nak fordított *moikhalidesz* szó jelentése „házasságtörők” (*moikheia* = házasságtörés). Jakab itt gondolhat konkrét házasságtörésre is (vö. „tagjaitokban dúló kívánságok”, „élvezeteitekre”?), de átvitt értelemben is, mint ami nem férjek és feleségek, hanem Krisztus és Egyháza viszonyának sérülése. Ez utóbbinak bibliai előzménye van, mert a „paráználkodás” (héber *náaf* = házasságtörés, prostitúció) kifejezést az Istenhez való *spirituális hűtlenségre* is használták. Erre rengeteg példát látunk az Ószövetségben (pl. 5Móz 31:16-17), az evangéliumban Jézusnak a kortársai többségéről alkotott véleményében (Mt 12:39 16:4), illetve az apostoli levelekben, mert a Krisztus és Egyháza közötti „eljegyzés” (2Kor 11:2 Ef 5:31-32 Jel 19:7-8) megszegése – akár prostituálttal, akár spirituálisan – az Úr haragját váltja ki (1Kor 6:15-20, 10:6-9 Kol 3:5-6 Jel 2:14-16).

Harmadszor, a „világ” (görög *koszmosz*) sokjelentésű bibliai kifejezés: a világegyetem, az emberiség, a zsidóságon kívüli népek, korunk világa, az egyházon kívüli emberek stb. Főleg ez utóbbi értelemben véve „a világ” (a nem keresztények) a hívőket megvetik (1Kor 4:9), nem ismerik, akár gyűlölik is (1Jn 3:1,13), *mert más értékrendet vallanak*. A hívő vagy a világi értékrendet követi, vagy Krisztusét, de ha az egyiknek a barátja, akkor a másiknak az ellensége.

Alkalmazás: Jakab itt „a világ” alatt *nem* az egész kortárs kultúrát, és nem is a 21. századi nyugati kultúra jelenségeit értette. A világgal való „barátkozás” helyett sem a világból való kivonulást és a kultúra válogatás nélküli elutasítását ajánlotta. Jakab *bizonyos emberi viselkedést* ítelt el, konkrétan az önző, irigykedő, gőgös, másokat leszóló és viszálykodó mentalitást. *Ez az*, ami a világban lehet megszokott, de aminek az egyházban nincs helye. Krisztus követésével és Isten megis-

merésével ugyanis *gyógyul az önbecsülésünk és nő mások iránti megbecsülésünk*. Különösen szomorú, ha ennek híján az egyházban is az összehasonlítás, az ítéletés és az ambíciók pusztítanak, de Jakab szerint meg lehet alázkodni, újra engedelmeskedni lehet Istennek, és újra ellen lehet állni a Vádlónak (Jak 4:7-10).

1Pt 3:3-4 Keresztény nőnek semmi külcsín, csak a belbecs?

Szöveg: „Ne a külső dísz legyen a ti ékességetek, ne a hajfonogatás, arany ékszer felrakása vagy különféle ruhák felöltése, hanem a szív elrejtett embere a szelíd és csendes lélek el nem múló díszével: ez értékes Isten előtt.”

Probléma: Ha a szöveget a gondolatmenetből kiszakítva értelmezzük, úgy tűnik, hogy Péter apostol elítéli a nők *külső* szépségét kiemelő hajviselet, ékszer és ruha alkalmazását, mert egy hívő feleség életében kizárólag a *belső* szépségnek, a lelki erényeknek van helye. Egyes tanítók szerint keresztény nő ne törődjön *túl sokat* a külsejével, de hogy hol a határ a haj-, ékszer- és ruhaviselet kérdéseiben, azt mindenki máshol húzza meg. Mások a témával kapcsolatba hozható *szakmákat* is tilalmasnak tekintik.

Értelmezés: Először is, a 3:1 így kezdődik „Ugyanígy, ti asszonyok...”, tehát Péter visszautal az előbb írtakra, a 2. fejezetre. Péter ott a hitük miatt rossz bánásmódban részesülő keresztény rabszolgákat bátorítja azzal, hogy Krisztust állítja eléjük példaként, aki maga is eltűrte az ártatlanul kapott szenvedést. Ezután Péter *hasonló helyzetben élő feleségeknek* ír, akiket – nem hívő vagy a hittel éppen dacoló – férjük fenyeget meg időnként (3:2,6).

Másodszor, Péter azzal bátorítja őket, hogy nem a külsejük, hanem krisztusi magatartásuk, viselkedésük fogja a férjüket „megnyerni”, elgondolkodtatni, Istenhez visszavonzani. Vonzó külső eleve nem mindenkinek adatik, és idővel úgyis megkopik, a krisztusi jellem azonban mindenkié lehet, maradandóan. És ha *az a tét, hogyan segíthetnek jól* a férjüknek visszatérni Istenhez, *akkor* nem elég az emberi szépség. Valami *emberfelettinek* kell megnyilvánulni ahhoz, hogy arra felfigyeljenek, és ezáltal *Istenre is* megint odafigyeljenek (3:2).

Harmadszor, a szelíd, csendes, engedelmes, jótét lélek ideálja az ilyen feleség számára *nem* félelemből fakadó meghunyászkodást jelent, hanem ellenkezőleg: olyan *bátorságot* követel, amely Isten láthatatlan munkálkodásával számol. Nincs egyedül, és amit tesz, azt Isten fel akarja és fogja használni. (Megjegyzendő: csak közönyről és fenyegetőzésről van szó, a fizikai bántalmazás más téma.)

Alkalmazás: *Nem* a külső és a belső szépség „mint olyan” áll egymással szemben, Péter *nem* „az igazi” női szépségről vagy „a szépítkezés ellen” tanít, *nem* a fodrászattal, az ékszerészettel vagy ruházati szakmákkal van baja. Arra a konkrét kérdésre válaszol, hogy *melyik* szépség – a külső vagy a belső – segíthet egy hívő feleségnek az engedetlen, fenyegetőző férjet visszatéríteni Istenhez?

2Pt 3:8 Isten egy napja ezer év, vagy ő az idő felett áll?

Szöveg: „Az az egy azonban ne legyen rejtve előttetek, szeretteim, hogy az Úr előtt egy nap annyi mint ezer esztendő, és ezer esztendő annyi, mint egy nap.”

Probléma: A kijelentés első felének (az Úr előtt egy nap annyi, mint ezer év) *váltószámként* való értelmezésével úgy tűnik, mintha egy isteni napot ezer emberi év tenne ki, vagy mintha Isten valamiféle *idő feletti létsíkban* élne.

Értelmezés: Először is, a kifejezés Mózes imáját idézi (Zsolt 90:1-6): „Uram, te voltál hajlékunk nemzedékről nemzedékre. Mielőtt a hegyek születtek, mielőtt a föld és a világ létrejött, öröktől fogva mindörökké vagy te, ó, Isten! A halandót visszatéríted a porba, és ezt mondd: Térjete vissza, emberek! Mert ezer esztendő előtted annyi, mint a tegnapi nap, amely elmúlt, mint egy őrvaltásnyi idő éjjel. Elragadod őket, olyanok lesznek, mint reggelre az álom, mint a növekvő fű: reggel virágozik és növekszik, estére megfonnyad és elszárad.” Mózes Isten örökkévalóságát és a teremtmény mulandóságát állítja szembe, ezért mondja a 90:4-ben, hogy az Örökkévaló számára *egy évezred eltelése* annyi, mint egy emberi élethosszhoz mérve *egyetlen nap (vagy pár óra) elmúlása*.

Péter apostol olyanoknak ír, akik úgy vélik, Krisztus nem jön vissza, és gúnyolódhatnak azokon, akik ebben még reménykednek (3:1-4). Péter emlékezteti őket az özönvízre (akkor sem hitték, hogy bekövetkezik), majd az eljövendő ítéletre (3:5-7,10). Isten nem késlekedik, hanem türelmes. Vár, hogy egyesek ne vesszenek el, hanem mindenki visszatérhessen hozzá (3:9). E gondolatmeneten belül hangzik el a 8. vers: az Úr számára egy nap annyi, mint ezer év (nekünk), illetve fordítva, (nekünk) ezer év annyi, mint (neki) egy nap.

Alkalmazás: Mózes és Péter sem időrendi váltószámról vagy időtlenségről ír, hanem azt állítja: amilyen számunkra egy nap elmúlása egész életünkhöz mérve, olyan Isten számára egy évezred az örökkévalósághoz mérve. Istennek tehát *van* ideje, tud *várni*, és esetünkben a *mi érdekünkben* vár. Nem késlekedik (előre nem látott, nehezen kezelhető okokból, mint mi emberek), hanem türelmet gyakorol a bűnösök érdekében, de az őt váró szentek által hagyja magát sürgetni (3:11-12).

1Jn 2:15-16 Szeretni a világot: a mai vizuális kultúrát?

Szöveg: „Ne szeressétek a világot, se azt, ami a világban van. Ha valaki szereti a világot, abban nincs meg az Atya szeretete. Mert mindaz, ami a világban van, a test kívánsága, a szem kívánsága és a vagyonnal való kérkedés, nem az Atyától, hanem a világtól van.”

Probléma: Ha a mondatot a gondolatmenetből kiszakítva értelmezzük, és „a világ” fogalmát *az emberiséggel azonosítjuk*, akkor felmerülhet a kérdés, hogy ez nem mond-e ellent a 1Jn 3:16-nak, amely szerint Isten *úgy* szerette a világot; ha pedig „a világ” fogalmát *a mai vizuális kultúrával azonosítjuk*, akkor úgy tűnik, jó

keresztény számára tilos a tévé, a mozi és az internet – a szépség- és testkultúra plakátvilágának, illetve a pornográfia veszélyei miatt.

Értelmezés: Először is, János a leveleiben sokszor és több értelemben használja a „világ” (*koszmosz*) fogalmát. Egyfelől „világ” az a hely, ahova Isten elküldte a Fiát (1Jn 4:9) „a világ”, azaz *minden ember* üdvözítőjéül (4:14 vö. Jn 3:16). Másfelől többnyire *az egyházon kívüli emberek világára gondol, spirituális szempontból*: Krisztus nem csak a már hívőkért volt engesztelő áldozat, hanem „az egész világ” bűnéért is (1Jn 2:2); azért nem ismer minket hívőket „a világ”, mert Krisztust sem ismerte meg / fel (3:1); akár gyűlölhét is minket „a világ” (3:13); sok hamis próféta járkal „a világban” (4:1), még az antikrisztus szellemisége is megjelent „a világban” (4:3), de Krisztus a hívőkben nagyobb ezeknél „a világban” ható erőknél (4:4), akkor is, ha „a világ” inkább a hamis prófétákra hallgat (4:5-6); bár „ahogyan ő (Krisztus) van, úgy vagyunk mi is ebben a világban” (4:17), végső soron a hitünk legyőzi „a világot” (5:4-5), amire azért van szükség, mert „az egész világ” a gonosz hatalmában van (5:19). Csak egyszer utal „e világi” javakra, amiket meg kell osztani a nélkülöző testvérrel (3:17).

Másodszor, a 1Jn 2:15-16 előtt János rámutat arra a *drasztikus ellentétre*, amely a testvérszeretet világossága és a testvérgyűlölet sötétsége között van (2:7-11), majd levele célcsoportjára (a hitben gyermekek, ifjak és atyák) és okára: bűneik megbocsáttattak, ismerik Istent, erősek, Isten igéje megmarad bennük, és legyőzték a gonoszt (2:12-14).

Ezek után figyelmezteti őket (2:15), hogy *választaniuk kell*, kit vagy mit szeretnek: az Atyát vagy a világot; ha pedig „szeretni” *csak egyiküket* lehet, akkor „szeretni” több, mint érezni valamit: értékekről, döntésekről, irányultságról van szó, azaz végső soron engedelmességről (vö. 5:3). *Mindenképpen* „szeretünk” valakit vagy valamit, de megválaszthatjuk, *kit vagy mit*. A vágyakat Isten teremtette belénk, és a vagyon sem bűn önmagában, de úgy tűnik, az egész világ körülöttünk másról sem szól, mint a függésről és kérkedésről (4:16), pedig a világ, a kívánságok és a vagyon mind *elmúlik* (4:17).

Alkalmazás: János tehát *nem* mond ellent önmagának (ti. a Jn 3:16-nak), és *anakronizmus* lenne úgy vélni, hogy a mai nyugati világ vizuális kultúrájára vagy kulturátlanságára gondolt. Egyrészt minden média lejátszón van *kikapcsoló* gomb, másrészt az ilyen kísértések kerülése *önmagában* nem garantálja az Isten iránti szeretetet. János a szeretetünk *tárgyának* megválasztásával az *életutunk* tudatosítására szólít fel. Nem vágytalan, hanem *szenvedélyes* életre. Mindenkinek vannak vágyai, és mindenkinek van valamije, de nem szabad engednünk, hogy életünk értékeit, döntéseit és irányát (azaz szeretetünket) *az szabja meg*, amire ezen a világon vágyhatunk, vagy amit ezen a világon birtokolhatunk. *A mulandó* bálványozása helyett inkább az Örökkévalót szeressük (vö. 1Jn 5:20-21)!

Jel 3:15-16 Jézusnak a hideg keresztény is jobb a langyosnál?

Szöveg: „Tudok cselekedeteidről, hogy nem vagy sem hideg, sem forró. Bárcsak hideg volnál vagy forró! Így mivel langyos vagy, és sem forró, sem pedig hideg: kiköplek a számból.”

Probléma: Krisztus hét kis-ázsiai gyülekezetnek írt levele közül az utolsó a laodikeai gyülekezetnek írt. A levél idézett mondatát gyakran értelmezik úgy, mint ha a *tanítványság hőfokozati skálájáról szólna*: a forrótól a langyoson át a hidegig. E szerint ideális esetben forrók vagyunk (lángolunk az Úrért), de még ha hidegek (elutasítók) vagyunk is az Úr iránt, az is jobb, mintha langyosak lennénk („se íze, se bűze” kereszténység). Vajon erre gondoltak a laodikeaiak is?

Értelmezés: Mint minden más szöveg esetében, most is sokat segít az értelmezésben, ha bele tudunk helyezkedni a szöveg 1. századi hallgatóinak helyébe. Ebben esetünkben sokat segíthet a régészet. A kis-ázsiai Laodikea városát Kr.e. 3. században alapították, a kereskedelmi utak mellett feküdt, így gyorsan meggazdagodott. Híres volt bankjáról, a helyi fekete gyapjúról, illetve orvosi iskolájáról és az itt gyártott szemkenőcsről. A Kr.u. 60-as földrengés után a büszke város visszautasította a szenátus segélyét, és önerőből újjáépült. E gazdag frígiai városnak csak egy problémája volt: nem volt saját vízforrása. Ezért Kolosséból vízvezetékkel át hideg vizet, Hierapoliszból pedig forró vizet hozattak, de mire a hideg és a forró víz a városba ért, mindkét csőben langyos víz folyt.

Krisztus a hét levél közül ebben fogalmaz a legkeményebben, és olyan képeket használ, amelyeket a helyiek azonnal értettek. Uruknek pedig az volt a véleménye róluk, hogy pontosan olyanok, mint a város, amelyben élnek: langyosak, mint a helyi víz. Krisztusnak bármelyik jobb lenne: a kolosséi hideg víz frissessége vagy a hierapoliszi hőforrások gőzölgő vize, de a langyos vizet egyszerűen ihatatlannak tartja (3:15-16). Feddését így folytatja: gazdagnak hiszik magukat, pedig valójában nyomorultak; ruhát és szemkenőcsöt exportálnak másoknak, pedig ők maguk mezítelenek és vakok (3:17-18).

Alkalmazás: Mire gondolhatott tehát Krisztus, amikor a laodikeai közösséget langyosnak nevezte? A szövegből azt látjuk, hogy végig az *önelégtelenségüket* tárja eléjük (3:17-18), ami olyan fokú, hogy undor fogja el tőle (ezért köpi ki, ld. 3:16), és kívülállónak érzi magát (ezért kopogtat náluk, ld. 3:20). Látni kell azonban, hogy azért fogalmaz ilyen keményen, mert féltőn szereti őket, és a visszatérésükre vár (3:19), sőt, közös győzelemre (3:20).

Krisztus azért sem beszélhet itt a hitélet három hőfokáról, mert az önelégtelt hitélet langyossága helyett *vágyik* a helyiek hideg (frissen buzgó?) vagy forró (mészhegyeket is feloldó?) hitéletére: „Bárcsak hideg volnál vagy forró!”

A *mi kultúránkban* a hidegség jelenthet elutasítást vagy közönyt, a langyosság pedig félszívűséget vagy az odaszántság hiányát. Sokkal valószínűbb azonban,

hogy Krisztus az 1. századi laodikeiakat az ő mindennapjaik tapasztalatával akarta megszólítani. A langyossággal önelégültségüket írta le, és azt kívánta: bár lennének a hívők olyanok, mint a hideg víz, ami felfrissít, vagy mint a hévíz, ami mindent felold, megtisztít. A langyos vizet kultúrától függetlenül mindenki kiköpi.

Jel 3:20 Krisztus a nem hívők szívének ajtaján kopog?

Szöveg: „Íme, az ajtó előtt állok, és zörgetek: ha valaki meghallja a hangomat, és kinyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorálok, ő pedig énvelem.”

Probléma: A szöveget evangelizációkon szokás idézni, *nem hívőknek* címezve, azzal kiegészítve, hogy Jézus *az ő szívük ajtaján* zörget. Mivel a „szív” fogalma a mai magyarban az ember érzelmeiről, az ösztönösről szól, sokan úgy vélik, hogy a „megtérők imája” közben „szívünk ajtaját megnyitni” azt jelenti: valamit érezni kell, és aki ilyenkor érez valamit, az „megtért” (vö. Jn 1:12 elemzésével).

Értelmezés: Először is, a Jel 2-3. fejezetében olvasható levelek *keresztény gyülekezeteknek* íródtak, mindegyik hívőket szólít meg, nem hitetleneket, és a hívőket feddeni és fenyíteni kényszerül. Másodsor, ami a „szív” ajtaján való zörgetést illeti, a „szív” sem az eredetiben, sem a fordításokban nem szerepel, tehát a szöveghez tapadt értelmezési klisével van dolgunk.

Alkalmazás: A szöveg keresztényeknek, *már hívőknek* szól: előfordulhat, hogy egy közösségben Jézus már olyan fokon nem érzi otthon magát, hogy kívülről kell kopogtatnia a gyülekezet ajtaján. Az ok lehet a félszívű tanítványság („langyos vagy”), a beképzeltség („gazdag vagyok”), a helyes önértékelés és az önkritika hiánya („de nem tudod”). Jézus ennek ellenére szereti őket, tanácsot ad nekik, megfeddi őket, és megtérésre buzdítja *őket, a hívőket*.

Akiket az evangelizációkon a szívük ajtajának megnyitására szólítanak fel, azok közül sokan *semmit* nem éreznek ilyenkor. Akik pedig éreztek (mert talán életükben először imádkoztak), de később nem tapasztalnak változást az életükben, azt hiszik, csupán érzelmi hatást gyakoroltak rájuk (ami sajnos lehetséges), vagy az evangélium is csupán ennyiről szól (ami tévedés, ld. 1Kor 15:1-11). Az a közösség, amely az érzelmekben a megtérés bizonyítékát látja, szintén csalódik, amikor a „megtértek” eltűnnek, és nem kérnek többet „a kereszténységből”.

Jel 22:13 stb. Isten idő feletti vagy időn kívüli?

Kifejezés: „Én vagyok az Alfa és az Ómega, az első és az utolsó, a kezdet és a vég.”

Probléma: Ha nem ismerjük ennek az isteni címnek az ószövetségi jelentőségét, akkor Isten e hármaskör címének *idői jelentést* tulajdonítva úgy tűnhet, Isten *az idő* kezdetén és végén is ott áll, mintha idő feletti vagy időn kívüli lenne.

Értelmezés: Először is, a cím ószövetségi eredetű: az Ézs 44:6-ban „Ezt mondja az ÚR, Izrael királya és megváltója, a Seregek Ura: Én vagyok az első és az utolsó,

rajtam kívül nincs Isten.” A héber *risón* (első) és *ach'ron* (utolsó) jelentése sorrendre és időrendre is vonatkozhat (első, előző, kezdeti; utolsó, végső), de a gondolatmenet nem Isten és az idő viszonyáról szól. Isten arra követel választ, hogy *létezik-e még olyan Isten, mint Izrael Istene?* Saját válasza szerint *az ilyen istenek listáján ő az első, és egyúttal az utolsó is: nincs több, nincs más, csak ő, és a fejezet egész további része a bálványimádást karikírozza* (vö. Ézs 43:10 44:7-8 45:5). Az ószövetségi cím az újszövetségi Jelenések könyvében csupán a görög ábécé listájának elejével és végével, első és utolsó betűjével (*alpha* és *ó-mega*) lett kiegészítve, de a jelentése és a jelnetősége megmaradt.

Alkalmazás: A mondat és a cím nem Isten időfelettségét, hanem *egyetlenségét* állítja. Az Egyetlen Isten az, aki – a Fiú emberi testében bűneinkért – meghalt (Jel 1:17-18 2:8), és aki eljövendő (Jel 1:8). Végül megjegyzendő, hogy Isten a mennyben van, és úgy tűnik, a mennyben is telik az idő (Jel 8:1).

Ajánlott szakirodalom

- Almási Tibor: *Bibliai kérdések és válaszok* (magánkiadás, 1990)
- Benedikt Peters, Bruno Schwengeler: *100 kérdés a Bibliáról* (Ethos Kft. 1998)
- D. A. Carson: *Exegetikai tévedések* (KIA, 2003)
- Jeremy R. Howard (gen. ed.): *The Holman Apologetics Commentary on the Bible – The Gospels and Acts* (Holman Reference, 2013)
- Gleason L Archer: *Encyclopedia of Bible Difficulties* (Zondervan, 1982)
- Walter Kaiser (ed.): *Hard Sayings of the Bible* (IVP, 1996)
- Robert Stein: *Interpreting Puzzling Texts in the New Testament* (Baker Books, 1996)
- Norman Geisler, Thomas Howe: *The Big Book of Bible Difficulties* (Baker, 2008)